

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою ДДТУ

від «22» 01 2026 р.

протокол № 1

Голова Вченої ради

Віталій І. ГУЛЯЄВ

«22» 01 2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ
щодо запобігання та протидію булінгу
(цькуванню)
у Дніпровському державному технічному
університеті

Кам'янське

2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення регламентує організацію роботи із запобігання та протидію булінгу (цькуванню) у Дніпровському державному технічному університеті (далі – Університет) та розроблено відповідно до чинного законодавства України, зокрема, Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії мобінгу (цькуванню)», «Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року», з урахуванням документа «Методичні рекомендації щодо впровадження політики протидії дискримінації, сексуальним домаганням та підтримки рівності у закладах вищої освіти України», нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України щодо підтримки ветеранів війни та осіб з особливими освітніми потребами (ООП) з метою формування єдиних підходів до забезпечення рівних прав і можливостей усіх учасників освітнього процесу та інших документів.

1.2. Основною метою організації роботи із запобігання та протидії булінгу є формування в Університеті нульової толерантності до будь-яких проявів агресії, цькування та стигматизації, забезпечення психологічної, фізичної та економічної безпеки, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу на засадах інклюзивності та безбар'єрності.

1.3. Головними завданнями організації роботи із запобігання та протидії булінгу є:

- ознайомлення учасників освітнього процесу з поняттям булінгу, його формами (включаючи кібербулінг та мобінг), ознаками та юридичними наслідками;
- навчання учасників освітнього процесу конструктивним формам спілкування та безпечним поведінковим реакціям у конфліктних ситуаціях;
- запобігання деструктивним проявам у поведінці та впровадження методів конструктивного діалогу для мирного врегулювання конфліктних ситуацій;
- виховання толерантності, усвідомлення та прийняття людських відмінностей на засадах інклюзивності;
- сприяння розвитку емоційної стійкості, навичок саморегуляції та самоконтролю учасників освітнього процесу;
- підвищення рівня самосвідомості та психологічної культури учасників освітнього процесу, формування вміння захищати особисті кордони та відкрито виражати почуття у безпечний спосіб;

- психологічний супровід заходів, спрямованих на захист учасників освітнього процесу від стигматизації, упередженого ставлення та поширення міфів (зокрема щодо ветеранів війни та осіб з особливими освітніми потребами (ООП));

- створення прозорого та конфіденційного механізму подання та розгляду скарг про випадки булінгу.

1.4. Терміни, які вживаються у даному Положенні:

- **булінг (цькування)** – діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій (кібербулінг), що вчиняються стосовно іншої особи, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;

- **мобінг (цькування)** – систематичні (повторювані) тривалі умисні дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників, спрямовані на приниження честі, гідності, ділової репутації працівника, зокрема з метою набуття, зміни або припинення його трудових прав та обов'язків; проявляється у психологічному та / або економічному тиску, у тому числі з використанням електронних комунікацій, що створює напружену, ворожу або образливу атмосферу, яка може призвести до недооцінки працівником своєї професійної придатності;

- **кривдник (булер)** – учасник освітнього процесу, який вчиняє булінг або мобінг (цькування / порушення) стосовно іншого учасника освітнього процесу;

- **постраждала особа (потерпілий)** – учасник освітнього процесу, стосовно якого було вчинено дії, що мають ознаки булінгу або мобінгу;

- **свідок (спостерігач)** – особа, якій відомо або може бути відомо про факти вчинення булінгу або мобінгу (цькування / порушення) стосовно іншої особи (осіб), та / або яка була безпосереднім очевидцем ситуації;

- **стигматизація** – негативне ставлення, упередженість або соціальне маркування особи на підставі її певних ознак (зокрема стану здоров'я, інвалідності або статусу ветерана війни), що створює передумови для цькування та ін.

2. ФОРМИ ТА ОЗНАКИ БУЛІНГУ

2.1. Відповідно до чинного законодавства та практичних спостережень в академічному середовищі визначено такі форми булінгу:

- фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, приховування

особистих речей потерпілого), фізичні приниження та інші дії, що порушують тілесну недоторканність особи;

- сексуальний булінг – варіант фізичного булінгу, вид насильства, що полягає у діях сексуального характеру (непрстойні жарти, натяки, жести, небажані доторкання та ін.), що принижують гідність особи. Ця форма булінгу важко розпізнається; її ознаками є замикання потерпілого в собі, панічний страх розголошення ситуації, категорична відмова надавати будь-яку інформацію про інцидент, ризик виникнення суїцидальних намірів;

- психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ, погроз, переслідування, залякування, шантажу, за якими навмисно відбувається доведення потерпілого до стану емоційної невпевненості. До цієї форми належать: *вербальний булінг* – образливі імена та прізвиська, з якими постійно звертаються до потерпілого, обзивання, поширення образливих і принизливих чуток, пліток, словесне приниження, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примусу потерпілого до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу, вигуки з метою приниження; *соціальна ізоляція (ігнорування / бойкот)* – навмисне ігнорування, виключення особи з колективної діяльності, групове ігнорування;

- кібербулінг – цькування / знущання з використанням електронних засобів комунікації (через соцмережі, месенджери, електронну пошту та ін.) для приниження, поширення компрометуючих матеріалів, залякування, створення фейкових акаунтів у мережі інтернет;

- економічний булінг – вимагання грошей або майна, їжі; крадіжки, навмисне пошкодження речей, примус до виконання чужих робіт та / або навчальних чи робочих завдань;

- стигматизуючий булінг – цькування осіб на підставі їхнього стану здоров'я, інвалідності або соціального статусу, зокрема ветеранів війни через особливості поведінки (прояви ПТСР, бойовий досвід) та осіб з особливими освітніми потребами (ООП) через їхні особливості.

2.2. Типовими ознаками булінгу / мобінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;

- наявність сторін – кривдник (булер), постраждала особа (потерпілий від булінгу), спостерігачі (за наявності);

- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та / або фізичної шкоди, приниження гідності, почуття страху, тривоги, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та / або спричинення соціальної ізоляції постраждалої особи.

3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ФУНКЦІЇ РОБОТИ, СПРЯМОВАНОЇ НА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ

3.1. Булінг / мобінг (цькування) стосовно учасників освітнього процесу є одними з найгостріших проблем у сучасному освітньому середовищі. Такі діяння істотно збільшують ризик виникнення суїцидальних намірів, призводять до ескалації агресії та насильства в колективі, зниження успішності навчання / працездатності, а також провокують розвиток серйозних емоційних, невротичних проблем та психологічних травм.

Профілактика булінгу передбачає роботу за такими напрямками:

- інформування учасників освітнього процесу стосовно форм і ознак булінгу, мобінгу та дискримінації, а також юридичної відповідальності за їхнє вчинення, через висвітлення просвітницьких антибулінгових матеріалів на засіданнях кафедр, кураторських годинах, офіційних ресурсах Університету та ін.;

- методичний супровід та надання консультацій фахівцями психологічної служби учасникам освітнього процесу (за запитом) з метою запобігання насильству та агресії;

- організація тематичних заходів та бесід із залученням провідних фахівців (юристів, правоохоронців та ін.) для формування безпечної культури взаємодії в університетській спільноті;

- впровадження заходів стосовно психосоціальної підтримки та успішної адаптації ветеранів війни в освітнє середовище з метою запобігання їхньої стигматизації та дискримінації;

- формування правосвідомості та культури безпечної поведінки учасників освітнього процесу, розвиток відповідальності за власні вчинки, активності, самостійності, зрілості, створення умов для самореалізації особистості;

- розвиток навичок ідентифікації насильства / булінгу / мобінгу як у власній поведінці, так і в діях інших учасників освітнього процесу для своєчасного виявлення та вирішення проблеми;

- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, спрямованого на повне недопущення цькування будь-якої форми та мінімізацію його негативних соціально-педагогічних наслідків;

- підвищення стійкості особистості в протидії цькуванню для всіх учасників освітнього процесу, з особливою увагою до осіб з особливими освітніми потребами (ООП) та різним станом здоров'я.

3.2. Основними функціями стосовно протидії булінгу є:

- соціальне і психологічне вивчення стану учасників освітнього процесу, моніторинг соціальних процесів та виявлення конфліктних зон у колективах на основі результатів добровільних опитувань;

- здійснення заходів, спрямованих на зміну девіантної поведінки булерів (за умов їхнього добровільного залучення);

- надання психолого-педагогічної та соціальної допомоги потерпілим особам, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою їхньої успішної адаптації до умов навчання / роботи в освітньому середовищі на підставі їхнього добровільного запиту та за наявності ресурсного забезпечення;

- проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на профілактику деструктивних явищ в освітньому процесі (наркоманії, алкоголізму, суїцидальних намірів, дискримінації, аморального способу життя та ін.);

- психологічна просвіта, підвищення психологічної культури та взаємодії учасників освітнього процесу в Університеті.

3.3. Використовується потенціал навчальних предметів, які вивчаються в Університеті. Це дисципліни, які присвячені здоров'ю, здоровому способу життя та фізичній культурі, психології, соціології, особистісному розвитку та плануванню кар'єри, дослідженню сім'ї.

3.4. Запровадження методу кейс-стаді з метою реалізації антибулінгової роботи: пропонування учасникам освітнього процесу сценаріїв із випадками булінгу для вироблення емпатії та стратегій реагування.

3.5. Вплив на учасників освітнього процесу здійснюється відповідно до принципів науковості, системності, наступності, природовідповідності, зв'язку з реальним життям, інклюзивності та безбар'єрності.

4. ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА РОЗГЛЯДУ (З ДОТРИМАННЯМ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ) ЗАЯВ ПРО ВИПАДКИ БУЛІНГУ / МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В УНІВЕРСИТЕТІ

4.1. Подання заяв про випадки булінгу / мобінгу (цькування).

Учасники освітнього процесу, яким стало відомо про факти булінгу / мобінгу (цькування), учасниками / свідками яких вони стали, або підозру про їхнє вчинення стосовно інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб, зобов'язані невідкладно повідомити ректора Університету.

Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу / мобінгу (цькування) здійснюється відповідно до письмової заяви з дотриманням умов конфіденційності. Заяву, яка надійшла на електронну пошту або Скриньку звернень Університету, отримує уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції, яка зобов'язана терміново повідомити ректора. Прийом та реєстрацію поданої заяви здійснює

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції. Форма заяви є довільною. Датою подання заяви є дата її прийняття.

4.2. Розгляд заяви про випадки булінгу / мобінгу (цькування).

Ректор Університету розглядає заяву і призначає Комісію для розслідування факту булінгу / мобінгу (цькування) для з'ясування усіх обставин події. До складу Комісії можуть входити представники керівництва Університету, науково-педагогічні працівники, фахівці психологічної служби (для надання психологічної підтримки та психологічного висновку), батьки потерпілого чи булера (якщо вони неповнолітні) та інші особи, які є причетними до факту булінгу / мобінгу (цькування). Члени Комісії не можуть брати участь у розслідуванні, якщо вони є безпосередніми керівниками кривдника або мають з учасниками конфлікту родинні чи особисті зв'язки. Члени Комісії та свідки несуть персональну відповідальність за розголошення інформації про учасників інциденту до моменту офіційного винесення рішення.

Надалі ректор скликає засідання Комісії з розгляду випадків булінгу / мобінгу (цькування) і окреслює подальші дії. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами (Додаток А). Якщо Комісія визнала факт булінгу (наявність систематичності), а не одноразовий конфлікт чи сварку (відповідні дії мають систематичний характер), тоді ректор Університету зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України та Службу у справах дітей (за потреби). Якщо Комісія не встановила факт булінгу / мобінгу (цькування), але потерпіла сторона не згодна з рішенням Комісії, тоді потерпілий має право безпосередньо звернутися до органів Поліції.

4.3. Терміни подання та розгляду заяв.

Заявники зобов'язані терміново повідомити ректору Університету про випадок булінгу / мобінгу (цькування), а також подати заяву. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом одного робочого дня з дати подання заяви.

Розслідування випадків булінгу / мобінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом трьох робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування. За результатами розслідування протягом одного робочого дня створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату, але не пізніше, ніж через три робочих дні після створення Комісії. Ректор Університету зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України про кваліфікований Комісією випадок булінгу / мобінгу (цькування) не пізніше однієї доби.

4.4. За будь-якого рішення Комісії, усім учасникам випадку булінгу / мобінгу (цькування) пропонується можливість отримання психологічної

підтримки. Обсяг та форми такої допомоги визначаються фахівцем служби, виходячи з професійної доцільності та наявності запиту від особи.

5. ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ НА ДОВЕДЕНІ ВИПАДКИ БУЛІНГУ / МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В УНІВЕРСИТЕТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО БУЛІНГУ / МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Особи, винні у здійсненні насильства, вчиненні булінгу / мобінгу (цькування) в Університеті, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну кримінальну відповідальність, передбачену чинним законодавством України, а саме:

- відповідно до вимог ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення штраф за булінг / мобінг (цькування) становить від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або від 20 до 40 годин громадських робіт;

- якщо булінг вчинено групою осіб або повторно протягом року після накладання адміністративного стягнення, штраф складатиме від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або від 40 до 60 годин громадських робіт;

- неповідомлення керівником Університету уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу / мобінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладання штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до 20% заробітку.

Дисциплінарна відповідальність в Університеті:

- для працівників: догана або звільнення (згідно зі ст. 40, 41 КЗпП України);

- для здобувачів вищої освіти: зауваження, догана або відрахування з Університету.

Розробник

Керівник психологічної служби
доцент, к.політ. наук

Ганна РЕДЬКІНА

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради ДДТУ
протокол № 1 від 15.01. 2026 року

**ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ
РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ / МОБІНГУ
(ЦЬКУВАННЯ) ТА ПІДТРИМКИ РІВНОСТІ**

1. Конституція України.
2. Закон України «Про освіту» (№ 2145-VIII, поточна редакція від 01.01.2026).
3. Закон України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII, поточна редакція від 01.01.2026).
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» (№ 2657-VIII від 18.12.2018).
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії мобінгу (цькуванню)» (№ 2759-IX від 16.11.2022).
6. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (№ 5207-VI, поточна редакція від 30.05.2014).
7. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (№ 2866-IV, поточна редакція від 19.12.2024).
8. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (№ 2229-VIII, поточна редакція від 19.12.2024).
9. Закон України «Про охорону дитинства» (№ 2402-III, поточна редакція від 04.03.2026).
10. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (№ 3551-XII, поточна редакція від 01.01.2026).
11. Закон України «Про захист персональних даних» (№ 2297-VI, поточна редакція від 14.06.2025).
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення (№ 8073-X, поточна редакція від 11.12.2025, зокрема ст. 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу», ст. 173-5 «Вчинення мобінгу (цькування) працівника»).
13. Кодекс законів про працю України (№ 322-08, поточна редакція від 01.01.2026, зокрема ст. 2-2 «Заборона мобінгу (цькування)», ст. 158 «Обов'язок роботодавця щодо полегшення і оздоровлення умов праці працівників», ч. 10 ст. 60-2 «Дистанційна робота», ст. 44 «Вихідна допомога»).
14. Кримінальний кодекс України (№ 2341-III, поточна редакція від 17.07.2025).

- 15.Сімейний кодекс України (№ 2947-III, поточна редакція від 04.03.2026).
- 16.Конвенція про права дитини (№ 995_021, ратифікація 27.02.1991).
- 17.Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) (№ 994_001-11, ратифікація 20.06.2022).
- 18.Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (№ 994_927, ратифікація 20.06.2012).
- 19.Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» (Наказ МОН України від 28.12.2019 № 1646).
- 20.Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (Розпорядження КМУ від 07.04.2021 № 366-р).
- 21.Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації (Розпорядження КМУ від 20.12.2022 № 1163-р).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барліт А.Ю., Барліт О.О. Форми і методи подолання (мінімізації) соціально-педагогічної та психологічної проблеми булінгу в освітньому середовищі. *Горизонти освіти*. 2012. № 2 (35). С.44-47.
2. Булінг: усвідомлення проблеми та визначення векторів її вирішення : методичні рекомендації / Муліка К.М., Чарченко П.С. Електронне видання. Полтава : ПОППО, 2020. 45 с. Доступ : <http://poippo.pl.ua/nml/elektronni-vydanniapoippo>.
3. Довідник безбар'єрності [електронний ресурс]. Створено за ініціативи Першої леді України Олени Зеленської. URL: <https://bf.in.ua/>
4. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцяк Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ : ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
5. Кириленко Н.М. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища вищого навчального закладу. Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : третя міжнар. наук.-практ. конф. : [в 2 ч.]. Ч.1. / Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та ін.; за ред. М.М.Козяра, Н.Г.Ничкало. Львів : ЛДУ БЖД, 2012. С.149-151.
6. Методичні рекомендації щодо впровадження політики протидії дискримінації, сексуальним домаганням та підтримки рівності у закладах вищої освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2023 № 1275 [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii-shchodo-vprovadzhennia-polityky-protydii-dyskryminatsii-seksualnym-domahanniam-ta-pidtrymky-rivnosti-u-zakladakh-vyshchoi-osvity-ukrainy>
7. Методичні рекомендації щодо зменшення стигматизації та підвищення рівня прийняття здобувачів освіти з особливими освітніми потребами і ветеранів війни у закладах вищої освіти та територіальних громадах / [уклад.: М.Тріпак, А.Дерлиця, А.Тимків, О.Лаврук, Р.Козак, В.Рудан]. Кам'янець-Подільський, 2024. 84 с.
8. Найдьонова Л.А. Кібербулінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини. Методичні рекомендації. Київ, 2014. 80 с.
9. Нормативні документи щодо академічної доброчесності [Електронний ресурс] / Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

(НАЗЯВО). URL: <https://naqa.gov.ua/нормативні-документи-щодо-академічн/>

10. Про булінг (цькування) та як його подолати. Дітям, молоді та дорослим про важливе. Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2020. 40 с.
11. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
12. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища : метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т.П. Київ, 2018. 56 с.